

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย กรณีศึกษาโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative data) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ระยะที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย ระยะที่ 3 พัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย และระยะที่ 4 ติดตามผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.1.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนแกนนำโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.1.3 เพื่อศึกษาการพัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.1.4 เพื่อติดตามผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยเป็นการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลสำคัญเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนระยะที่ 3 เป็นการพัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยและระยะที่ 4

ติดตามผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมชั้นปีที่ 3-6 โรงเรียน กุดขอนแก่นวิทยาคม ตำบลกุดขอนแก่น อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 250 คน ส่วนระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 คน ส่วนระยะที่ 3 และ 4 การพัฒนาความรู้และติดตามนักเรียนแกนนำ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมชั้นปีที่ 3-6 โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของการใช้หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เท่ากับ 0.7859 ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เท่ากับ 0.7459 และความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เท่ากับ 0.9441 ส่วนการวิเคราะห์ความยากง่ายและอำนาจจำแนก พบว่า ข้อคำถามความรู้ส่วนใหญ่มีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป ส่วนระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเอกสารประกอบการประชุมและเอกสารประกอบการฝึกอบรม รวมถึงประเด็นในการสนทนากลุ่ม ระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมและระยะที่ 4 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกรายการการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยแบบทดสอบความรู้หลังจากผ่านการฝึกอบรมและแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนแกนนำ

การพิทักษ์สิทธิ์ของตัวอย่าง โดยการวิจัยครั้งนี้ได้คำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้วยการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาและผ่านพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ใบรับรอง 008/2018

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติพรรณนาในกรณีที่เป็นข้อมูลต่อเนื่อง วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และกรณีที่เป็นข้อมูลแจกแจง ความถี่และค่าร้อยละ และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติ Dependent t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาและใช้สถิติ Repeated Analysis of Variance (Repeated ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาศักยภาพทั้งสามครั้ง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการดำเนินการวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย จากการศึกษาสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1.3.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 69.1) อายุ 16 ปี (ร้อยละ 40.5) อายุเฉลี่ย 16.09 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0) และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด (ร้อยละ 39.8)

2) การใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ทักษะคิด และความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ

2.1) การใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ

2.1.1) แหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3 อันดับแรกในผลิตภัณฑ์สุขภาพแต่ละชนิด โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจาก 1) สื่ออินเทอร์เน็ต Website/Facebook/Line (ยา ร้อยละ 72.0, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ร้อยละ 79.2 และเครื่องสำอาง ร้อยละ 81.8) 2) สื่อโทรทัศน์/สื่อโฆษณา (ยา ร้อยละ 72.0, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ร้อยละ 75.4 และเครื่องสำอาง ร้อยละ 78.4) 3) บุคคลใกล้ชิด (ยา ร้อยละ 64.8, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ร้อยละ 56.8 และเครื่องสำอาง ร้อยละ 58.5) ด้านการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอางของนักเรียนมากที่สุด คือ พิจารณาจากสรรพคุณ/ข้อบ่งใช้ ร้อยละ 64.4 64.7 และ 61.1 ตามลำดับ

2.1.2) การใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพในภาพรวมพิจารณาจากการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนที่เหมาะสม (คะแนนมากกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด) พบว่า มีการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ร้อยละ 50.4 (95% CI: 43.9-56.9) และการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 49.6 (95% CI: 43.0-56.1)

2.1.3) ผลกระทบและปัจจัยสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียนไม่เคยได้รับผลกระทบหรือแพ้ยา ร้อยละ 94.1 ไม่เคยได้รับผลกระทบหรือแพ้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ร้อยละ 98.3 และไม่เคยได้รับผลกระทบหรือแพ้เครื่องสำอาง ร้อยละ 83.5 ส่วนปัจจัยสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ด้านการโฆษณาขายผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน พบการโฆษณาขายยา ร้อยละ 43.6 การโฆษณาขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ร้อยละ 22.0 และการโฆษณาขายเครื่องสำอาง ร้อยละ 24.2 โดยโฆษณาขายผ่านรถโฆษณาและขายตามหมู่บ้าน มากที่สุด ร้อยละ 57.3 ส่วนผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโฆษณาผ่านรถโฆษณาและขายตามหมู่บ้าน ร้อยละ 32.7 และโฆษณาเครื่องสำอางผ่านทางอินเทอร์เน็ต/สื่อสังคมออนไลน์ มากที่สุด ร้อยละ 45.6 นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อโฆษณาขายยา ร้อยละ 45.8 ไม่เชื่อการโฆษณาขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง ร้อยละ 65.7 และ 58.9 มีความสะดวกในการซื้อยา ร้อยละ 78.0 โดยซื้อจากร้านขายยามากที่สุด

ร้อยละ 53.8 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่า ไม่สะดวกในการซื้อ ร้อยละ 57.6 ส่วนเครื่องสำอาง ไม่สะดวกและสะดวกมีสัดส่วนพอๆ กัน ร้อยละ 50.0

2.2) ทักษะเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 (95% CI: 43.44-56.56)

2.3) ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า นักเรียนร้อยละ 94. (95% CI: 90.3-96.7) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอยู่ในระดับต่ำ

2.4) ความต้องการการอบรมด้านสาธารณสุข พบว่า ส่วนใหญ่เคยได้อบรมความรู้เรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย ร้อยละ 78.4 และมีความสนใจเข้าร่วมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย ร้อยละ 51.7

โดยสรุปแล้วผลการศึกษาศักยภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม พบว่า นักเรียนยังมีการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพถึง ร้อยละ 49.6 (95% CI: 43.0-56.1) มีทักษะเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 (95% CI: 43.44-56.56) และมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอยู่ในระดับต่ำถึงร้อยละ 94.1 (95% CI: 90.3-96.7)

1.3.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนแกนนำโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยอาศัยข้อมูลจากระยะที่ 1 มาประชุมกลุ่มย่อยระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบข่ายเนื้อหาของการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและการกระบวนการในการอบรม รวมถึงเอกสารที่ใช้ประกอบการอบรม ผลการประชุมพบว่า ได้แนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำโดยการฝึกอบรมนี้ ควรมุ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหาจากการบรรยายความรู้ในส่วนที่นักเรียนขาด ควรมีการสาธิต และฝึกการฝึกปฏิบัติ การสอนผ่านเกมและกิจกรรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และระดมสมองเพื่อนำความรู้ไปขยายผลในโรงเรียนและชุมชนโดยใช้การดำเนินโครงการเป็นฐานสู่การปฏิบัติจริง กระบวนการอบรม มี 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย การให้ความรู้โดยการบรรยายในเรื่องการใช้ยาอย่างปลอดภัย การใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารปลอดภัย และความรู้เกี่ยวกับเครื่องสำอาง ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระเชิงวิชาการและมีการยกตัวอย่างกรณีศึกษา โดยในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและใช้เกมส์ประกอบในการดำเนินกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการปฏิบัติโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสาธิตตรวจสอบสารเคมีในผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Demonstrate) การฝึกให้นักเรียนปฏิบัติโดยตรวจสอบสารเคมีในผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Practice) เช่น สารเคมีในเครื่องสำอาง สารสเปรย์รอยตึโนยาและยาสมุนไพร เป็นต้น โดยการจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนการฝึกปฏิบัติและนำเสนอ รวมไปถึงการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ่านทางเว็บไซต์

และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนาทักษะผ่านการเรียนรู้จากผ่านการดำเนินโครงการ(Project Base Learning) ภายใต้โครงการป้องกันการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 3.1 การระดมสมองสำหรับออกแบบกิจกรรมเพื่อดำเนินการในโรงเรียน/ชุมชน 3 กลุ่ม ทั้งผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ขั้นตอนที่ 3.2 การดำเนินโครงการเพื่อการป้องกันการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชน ขั้นตอนที่ 3.3 การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมและขั้นตอนที่ 3.4 การสรุปการดำเนินกิจกรรม

1.3.3 ผลการพัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ก่อนการพัฒนา นักเรียนแกนนำด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 9.88 (S.D.=0.57), (95% CI : 8.72-11.05) และภายหลังพัฒนา มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 15.24 (S.D.=0.55), (95% CI : 14.13-16.35) เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาด้วยสถิติ Dependent t-test พบว่า คะแนนก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) ซึ่งแตกต่างกัน 5.35 คะแนน (95%CI : 4.24-6.47)

1.3.4 ผลการติดตามการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจนักเรียนแกนนำด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย เมื่อมีการทดสอบความรู้หลังจากนักเรียนร่วมโครงการวิจัยไปแล้ว 2 เดือน พบว่ามีคะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 20.56 (S.D.=0.24) 95% CI : 20.06-21.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาทั้งสามครั้งโดยใช้สถิติ Repeated ANOVA พบว่า คะแนนความรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.0001) เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การทดสอบ Least Significant Difference พบว่า คะแนนความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) มีคะแนนความรู้แตกต่างกัน 5.35 คะแนน (95% CI: 4.24-6.47) และก่อนการพัฒนาแตกต่างกับหลังการพัฒนาครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) โดยมีคะแนนแตกต่างกัน 10.68 คะแนน (95% CI: 9.54-11.81) และคะแนนหลังการพัฒนาและหลังการพัฒนาครั้งที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) โดยมีคะแนนแตกต่างกัน 5.32 คะแนน (95% CI: 4.18-6.47)

นอกจากนี้ยังมีผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ร้อยละ 52.9 มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับมาก และร้อยละ 47.1 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียน ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนส่วนใหญ่อายุ 16 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ช่วงของการเรียนรู้และมีโอกาสสูงที่จะได้ผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง การที่กลุ่มวัยนี้ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพก็จะนำไปสู่การหารูปแบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กวัยเรียนได้ โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ ด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3 อันดับแรกในผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งสามชนิดคือได้รับข้อมูลข่าวสารจาก สื่ออินเทอร์เน็ต (Website/Facebook/Line) รองลงมาคือ สื่อโทรทัศน์/สื่อโฆษณา และบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ/แม่/ญาติ/ครู/เพื่อน/คนรู้จัก ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพที่สำคัญมากที่สุดคือ สื่ออินเทอร์เน็ตดังนั้นการที่นักเรียนจะเข้าใจและได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสำหรับการตัดสินใจเลือกซื้อเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพก็ควรเป็นการส่งเสริมและให้ความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตในช่องทางต่างๆ ทางโลกโซเชียลซึ่งเป็นช่องทางที่หน่วยงานด้านสุขภาพต้องให้ความสำคัญและใช้เป็นช่องทางสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน

ด้านความเหมาะสมของการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพซึ่งสัดส่วนการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ร้อยละ 50.4 (95% CI: 43.9-56.9) ใกล้เคียงกับสัดส่วนการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 49.6 (95% CI: 43.0-56.1) แตกต่างจากการศึกษาของเจตนิพิฐ สมมาตย์และพิมพ์ศิริ อุยวัฒนกุล (2559) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดขอนแก่นมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิบัติชีวิตที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 77.09 (95% CI: 71.66-81.92) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริบทเชิงเนื้อหาแตกต่างกันเล็กน้อยเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ศึกษาทั้งการใช้ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง โดยในส่วนของ การใช้ยาไม่ได้จำเพาะเจาะจงเฉพาะเรื่องการใช้ยาปฏิบัติชีวิตเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการใช้ยาอื่นๆ เช่น ยาสเตรอยด์ และหลักการใช้ยาโดยทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามพบว่าสัดส่วนของการปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพในการศึกษาครั้งนี้ก็ยังค่อนข้างสูง ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนเพื่อจะใช้มีความรู้และความเข้าใจอันจะนำไปสู่การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 (95% CI: 43.44-56.56) ดังจะเห็นได้จากข้อมูลที่สนับสนุนผลการศึกษาดังกล่าวคือจากข้อคำถามที่เรื่องการโฆษณาที่นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อโฆษณายายา ร้อยละ 45.8 ไม่เชื่อการโฆษณายาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง ร้อยละ 65.7 และ 58.9 ซึ่งมีทั้งเชื่อและไม่เชื่อโฆษณานั้นเอง จากงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพพบค่อนข้างน้อยแต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าจะมีแนวทางอย่างไรให้การที่จะส่งเสริม

ทัศนคติที่ดีต่อการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยและเป็นประเด็นสำหรับการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า นักเรียนร้อยละ 94. (95% CI: 90.3-96.7) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอยู่ในระดับ ต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของเจตนิพิฐ สมมาตย์และพิมพ์ศิริ อุยวัฒน์กุล (2559) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดขอนแก่น มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะต่ำ ร้อยละ 90.55 (95% CI: 86.45-93.73) ซึ่งมีสัดส่วนไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้นักเรียนจะได้มีการอบรมมาบ้าง แต่ด้วยธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ค่อนข้างมากและยากจึงอาจทำให้นักเรียนมีความรู้ที่ไม่สูงมากนัก และเมื่อพิจารณารายข้อในความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่ามีการตอบถูกไม่ถึงร้อยละ 30 ในด้านยา เช่น ข้อ 1 ยาฆ่าเชื้อหรือยาปฏิชีวนะสามารถซื้อได้ที่ร้านขายของชำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย (ร้อยละ 18.6) ข้อ 11 ยาที่ระบุว่าเป็นรับประทานก่อนอาหาร ต้องรับประทานก่อนอาหาร 5-10 นาที (ร้อยละ 12.7) ข้อ 13 ยาปฏิชีวนะควรรับประทานเท่าที่มีอาการเท่านั้นหากไม่มีอาการแล้วสามารถหยุดยาได้ (ร้อยละ 21.6) และข้อ 14 ยารักษาอาการปวดควรรับประทานติดต่อกันจนหมดตามที่แพทย์สั่ง (ร้อยละ 24.2) จะเห็นได้ว่าเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ทราบเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะเป็นหลัก รวมถึงด้านเวลาการใช้ยาแต่ละประเภททั้งยาปฏิชีวนะและยาแก้ปวด ดังนั้น เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้นักเรียนด้านยาต้องมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ ยาแก้ปวด และหลักการใช้ยาที่ถูกต้อง

ส่วนความรู้ด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่า ตอบถูกน้อยในข้อ 1 ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบางชนิดสามารถใช้ในการรักษาโรคได้ (ร้อยละ 23.3) ข้อ 4 เมื่อลดความอ้วนหลายวิธีแล้วไม่ได้ผล การใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารก็อาจเป็นวิธีการที่เหมาะสม (ร้อยละ 29.2) ข้อ 5 ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ได้รับการอนุญาตจากองค์การอาหารและยาอย่างถูกต้องจัดว่าเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 21.6) และข้อ 6 ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดเดียวกัน ถ้ายี่ห้อใดราคาแพงจะใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงกว่ายี่ห้อที่มีราคาถูก ซึ่งเหมาะแก่การเลือกมาบริโภค (ร้อยละ 21.2) และข้อ 8 กฎหมายอนุญาตให้ผู้ประกอบการโฆษณาว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารช่วยลดน้ำหนัก เผาผลาญไขมัน กระชับสัดส่วนได้ (ร้อยละ 21.6) จะเห็นว่าส่วนยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสรรพคุณ รวมถึงการเลือกใช้และการรู้เท่าทันโฆษณาประเด็นเหล่านี้จะเป็นประเด็นหลักในการนำไปให้ความรู้นักเรียน และเผยแพร่ความรู้ต่อไป ในด้านความรู้เกี่ยวกับเครื่องสำอาง เกือบทุกข้อตอบถูกค่อนข้างน้อย นั่นแสดงว่าความรู้ของนักเรียนในด้านนี้ยังไม่ดีนัก เช่น ในข้อ 1 เวชสำอางมีประสิทธิภาพดีกว่าเครื่องสำอางทั่วไป (ร้อยละ 11.0) ข้อ 2 เวชสำอางมีสารสำคัญเหมือนกับเครื่องสำอางทั่วไปแต่มีในปริมาณที่สูงกว่า (ร้อยละ 20.8) ข้อ 6 สารไฮโดรควิโนน จัดว่าเป็นสารห้ามใช้ในเครื่องสำอาง (ร้อยละ 15.7) ข้อ 7 กรดวิตามินเอ เป็นสารที่สามารถใช้ในเครื่องสำอางได้ (ร้อยละ 18.6) ข้อ 8 วิตามินซี จัด

ว่าเป็นสารห้ามใช้ในเครื่องสำอาง (ร้อยละ 21.2) เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้นแสดงว่าประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความรู้แก่นักเรียนคือเรื่องของประเภทสำอาง สารอันตรายที่ห้ามใช้ในเครื่องสำอาง รวมถึงของการโฆษณาด้วย

ดังนั้นควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนมัธยมโดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งเรื่องหลักการใช้ยาทั่วไป ยาปฏิชีวนะ ยาแก้ปวดด้วย รวมถึงความเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การโฆษณา ความรู้เกี่ยวกับประเภทของเครื่องสำอาง สารห้ามใช้ในเครื่องสำอาง รวมถึงการโฆษณาด้วย โดยรูปแบบนั้นต้องทำให้เนื้อหาสาระเข้าใจง่ายและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แต่การศึกษาครั้งนี้อาจไม่สอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ สิงห์หิรัญนุสรณ์ และ อรุณรัตน์ อรุณเมือง (2556) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 2 ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอยู่ในระดับปานกลาง และชัยวัฒน์ สิงห์หิรัญนุสรณ์ (2555) ที่ศึกษาความรู้และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนชัชวาทพิทยาคม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งสองกลุ่มมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเขตพื้นที่การศึกษาที่แตกต่างกันการเรียนการสอนหรือการดำเนินกิจกรรมทางด้านสุขภาพของแต่ละเขตก็อาจแตกต่างกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ยังไม่ดีก็ควรจะดำเนินการฝึกอบรมหรือมีแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียนให้มากขึ้น

2.2 การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนานักเรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหาจากการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การสอนผ่านเกมและกิจกรรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และระดมสมองเพื่อนำความรู้ไปขยายผลในโรงเรียนและชุมชนโดยใช้การดำเนินโครงการเป็นฐานสู่การปฏิบัติจริง ประกอบด้วย รูปแบบการอบรมมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการปฏิบัติโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสาธิตตรวจสอบสารเคมีในผลิตภัณฑ์สุขภาพ การฝึกให้นักเรียนปฏิบัติโดยตรวจสอบสารเคมีในผลิตภัณฑ์สุขภาพรวมถึงการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ่านทางเว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนาทักษะผ่านการเรียนรู้จากการดำเนินโครงการ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการพัฒนานักเรียนหลายรูปแบบที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความรู้เกิดความสนุกและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาบ้าง เช่น การศึกษาของวิชัย พลสะทอน (2554) ที่ศึกษาการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ A-I-C ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารและยาของแกนนำครอบครัว และพัชราภรณ์ เกียรตินิติประวัติ (2555) ศึกษาการพัฒนาแบบการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการศึกษาของกรรณิกา

สุวรรณวิจิตร, ปาณิสรา ตะนุมงคล, นราภรณ์ วงศ์ละคร, สุจิตรา เลิศสงคราม ชนิดา พลอยล้อม แสง, ธนพงศ์ ภูมาลี (2556) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการเลือกซื้อและการใช้ยาและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอย่างมีคุณภาพในนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเถลิงศักดิ์ พลทรัพย์ศิริ (2556) ศึกษาการพัฒนารูปแบบของการจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภคโดยชุมชนมีส่วนร่วมอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี ประยุกต์ใช้เกลียวการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis และ McTaggart's Action Research Spiral : PAOR และเทคนิคกระบวนการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (A-I-C) ซึ่งงานวิจัยทั้งสองเรื่องอาจเหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยผู้ใหญ่มากกว่าเด็กวัยเรียนนอกจากนี้ยังมีการศึกษาของกาญจนพงษ์ เพ็ญทองดี (2555) ศึกษาการพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมของนักเรียน อย.น้อย เพื่อส่งเสริมการใช้ยาที่เหมาะสมในชุมชนของอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ศึกษาโดยใช้ Instructional System Design (ISD) Model และรูปแบบ “พี่สอนน้อง” แต่ที่โรงเรียนสำหรับการศึกษาคั้งนี้อาจใช้วิธีการนี้ไม่ได้เนื่องจาก กลุ่มนักเรียน อย. น้อยเดิมสำเร็จการศึกษาไปหมดแล้วจึงไม่มีความต่อเนื่องและไม่สามารถใช้วิธีการดังกล่าวได้ ดังนั้น การใช้แนวทางการพัฒนา 3 ขั้นตอนตามที่เสนอไปข้างต้นอาจมีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาคั้งนี้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการใช้แนวทางใดก็ขึ้นอยู่กับบริบทของเนื้อหาและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าการศึกษาคั้งนี้ก็มีข้อจำกัดคือเนื้อหาค่อนข้างมากและระยะเวลาในการศึกษาค่อนข้างสั้น หากมีเวลาในการดำเนินโครงการวิจัยที่มากกว่านี้ก็จะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไปอีกได้

2.3 ผลการพัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย พบว่า ก่อนการพัฒนานักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 9.88 (S.D.=0.57) และภายหลังพัฒนา มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 15.24 (S.D.=0.55) เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาด้วยสถิติ Paired t-test พบว่า คะแนนก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) ซึ่งแตกต่างกัน 5.35 คะแนน (95%CI : 4.24-6.47) ถือได้ว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนพงษ์ เพ็ญทองดี (2555) ที่ศึกษาโดยใช้ Instructional System Design (ISD) Model และรูปแบบ “พี่สอนน้อง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียน อย.น้อย มีค่าเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้นจาก 9.91 เป็น 13.06 และกลุ่มตัวอย่างที่ชื้อยาปฏิชีวนะใช้เองลดลงจากร้อยละ 62 เป็นร้อยละ 2.67 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียน อย.น้อย ที่ไม่ตระหนักเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้ยาแก้ปวดและยาบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อนั้นมีจำนวนลดลงจากร้อยละ 69.33 เป็นร้อยละ 26.67 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้รูปแบบการพัฒนาหรือฝึกอบรมต่างๆ จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลักษณะของการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่สิ่งที่สำคัญคือความรู้ที่เพิ่มขึ้นนี้จะทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถจดจำและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และอาจต้องมีการทบทวนหรือส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วย

2.4 ผลการติดตามการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย เมื่อมีการทดสอบความรู้หลังจากนักเรียนร่วมโครงการวิจัยไปแล้ว 2 เดือน พบว่ามีคะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 20.56 (S.D.=0.24) เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาทั้งสามครั้งโดยใช้สถิติ Repeated ANOVA พบว่า คะแนนความรู้จากพัฒนาทั้งสามครั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.0001) เมื่อเปรียบเทียบรายก็พบว่า คะแนนความรู้ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) มีคะแนนความรู้แตกต่างกัน 5.35 คะแนน (95% CI: 4.24-6.47) และก่อนการพัฒนา มีคะแนนแตกต่างกันกับหลังการพัฒนาครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) โดยมีคะแนนความรู้แตกต่างกัน 10.68 คะแนน (95% CI: 9.54-11.81) และคะแนนของหลังการพัฒนาและหลังการพัฒนาครั้งที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) โดยมีคะแนนแตกต่างกัน 5.32 คะแนน (95% CI: 4.18-6.47) ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่พบงานวิจัยที่มีการติดตามผลการพัฒนานักเรียนด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าความรู้ของนักเรียนมีเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนที่ได้รับการพัฒนาและหลังได้รับการพัฒนา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งในการกระบวนการของการนำไปใช้นั้นต้องผ่านทบทวนความรู้เกี่ยวกับยา ผลิตภัณฑ์สุขภาพและทักษะในการตรวจหาสารปนเปื้อน เป็นการเรียนทั้งจากในการอบรมและต่อยอดความรู้จากการจะนำไปใช้จริงและอาจทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น ซึ่งแสดงว่า แนวทางการพัฒนานี้สามารถนำมาใช้ได้ดีกับการพัฒนานักเรียน แต่อาจต้องเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงให้องค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ด้วยเพื่อจะได้เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร และด้วยข้อจำกัดของงบประมาณ อาจทำให้ไม่สามารถไปฝึกอบรมได้ในระยะหลายวันหรือหลายครั้งมากนัก ซึ่งการจะให้เด็กนักเรียนมีความรู้ การปฏิบัติและมีทัศนคติที่ดีได้ต้องใช้เวลามากขึ้น และควรดำเนินโครงการวิจัยในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องด้วย

2.5 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการวิจัยการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ร้อยละ 52.9 มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับมาก และร้อยละ 47.1 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิทยากร ด้านความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการอบรม และด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผลจากการประเมินดังกล่าวจะนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมต่างๆให้ดีขึ้น ทั้งนี้เหตุผลที่ผลกาประเมินความพึงพอใจออกมาค่อนข้างดีอาจเนื่องมาจากความร่วมมือและความอนุเคราะห์ให้การดำเนินโครงการวิจัยอย่างดีทั้งจากโรงเรียนและ

โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลทุกขอนแก่น ครูและบุคลากรของโรงพยาบาล รวมถึงวิทยากรที่ได้กรุณาให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์สร้างความสนุกสนานและให้แนวทางการเรียนรวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนในการเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนคนอื่นๆ ของโรงเรียนทุกขอนแก่นวิทยาคมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาได้

3.1.2 โรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในตำบลทุกขอนแก่นนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกขอนแก่นและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้รับทราบและจะได้ให้สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 โรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในตำบลอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้สามารถนำแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนไปดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 มีการศึกษาวิจัยโดยการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแบบอื่นๆ ในนักเรียนด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยเพื่อจะได้สามารถเปรียบเทียบผลการศึกษาและพัฒนาแนวทางให้ดีขึ้นต่อไปได้

3.2.2 มีการศึกษาวิจัยโดยการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพนักเรียนในประเด็นที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล

3.2.3 มีการศึกษาวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานสุขภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านผลิตภัณฑ์ประชาสัมพันธ์สำหรับเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพแก่บุคคลทั่วไป เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟิก เป็นต้น